

Джерела та література

1. Замахина Т. Владимир Путин: Россия заинтересована в сотрудничестве с Африкой. *Российская газета*. 27.07.2018. URL: <https://bit.ly/3owAJSQ>
2. Россия и страны Африки хотят равноправного мира без навязывания западной парадигмы сознания. *Государственная дума Федерального собрания Российской Федерации*. 19.03.2023. URL: <http://duma.gov.ru/news/56645/>
3. Donelli F. Russia's engagement with Africa: Understanding mutual Russia-Africa interests in an era of global competition. *TRENDS*. January 16, 2023. URL: <https://bit.ly/3LnLbFD>
4. Eight key challenges to the future of Russian–African relations. *World Economic Forum*. October 28, 2019. URL: <https://bit.ly/41naxIW> (last accessed: 19.04.2023).
5. Neethling T. Russia's Focus in Africa: Energy, Metals and Weapons. *ISPI*. October 31, 2019. URL: <https://bit.ly/3Lbw7KS>
6. Russia's Return to Africa: Strategy and Prospects. *Valdai Discussion Club Report*. October, 2019. URL: <https://valdaiclub.com/files/27418/>
7. Trade revenue between Russia and African countries from 2013 to 2020. *Statista*. URL: <https://bit.ly/40lqY7A>

Авраменко Максим

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

УКРАЇНЬСЬКА ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ключові слова: дипломатія, цифрова дипломатія, м'яка сила.

Keywords: *diplomacy, digital diplomacy, soft power.*

Особливі та критичні умови воєнного часу, у яких перебуває сьогодні Україна, посилили увагу державних органів і громадянського суспільства до інноваційних підходів задля відстоювання національних інтересів України на міжнародній арені та проведення активного зовнішньополітичного курсу. Вагому роль у цьому продовжує відігравати традиційна дипломатична діяльність. Саме сьогодні між основними геополітичними центрами «м'якої сили» ведеться боротьба за зміст, архітектуру та наповнення майбутнього світу.

Сучасна українська дипломатія є багатоскладовою системою, кожна частина якої перебуває у стані еволюції і відіграє важливу роль як у зовнішній, так і у внутрішній політиці держави.

В умовах повномасштабної війни з Росією значного поширення набуває цифрова, або, як її ще прийнято називати, медійна дипломатія. Цю тенденцію можна аргументувати тим, що одним з основних пріоритетів є ефективне позиціонування України на міжнародній арені та застосування м'якої сили для підтримання уваги й постійного інтересу до подій, що відбуваються.

Нові правила політичної гри, що передбачають відкритість та публічність, необхідно обернути на користь за допомогою продуманої стратегії публічної дипломатії, плоди якої вимірюються не лише позитивним іміджем держави у світі, а й успіхом у просуванні зовнішньополітичних інтересів на міжнародній арені.

Дипломатичні служби багатьох країн використовують інтернет-майданчики для безпосереднього спілкування із зацікавленою аудиторією, донесення важливої інформації до якомога більшої кількості іноземців, проведення соціальних

опитувань тощо. Соціальні мережі зарекомендували себе як ефективний інструмент «м'якої сили», що долає бюрократичні бар'єри та спрощує комунікацію офіційного адресанта з колом своїх підписників.

Цифрова дипломатія органічно вбудовується у структуру традиційної дипломатії. Українська дослідниця О. Опанасюк зазначає, що нині «під новою публічною дипломатією розуміють вже не односторонні дії держави із власного позиціонування, а діалог сторін, що базується на гуманітарному та інформаційному співробітництві з використанням найновіших комунікаційних технологій» [2, с. 239].

Основними суб'єктами цифрової дипломатії є державні відомства, серед яких Адміністрація Президента, Міністерство закордонних справ, Міністерство цифрової трансформації, інші міністерства, Уряд, окремі політичні постаті. Також до суб'єктів можна віднести недержавні відомства та організації, що займаються справами міжнародного рангу.

Щодо об'єктів е-дипломатії, то ними виступають іноземні уряди та інші органи владної структури, окремі політичні сили або постаті, міжурядові та неурядові міжнародні організації, та головне – іноземна спільнота як загалом, так і окремих держав.

Інформаційні технології є досить перспективною сферою для сучасної України. Темп диджиталізації в нашій країні є досить високим: проекти Міністерства цифрової трансформації Дія.City та Дія.Підпис отримують нагороди (Emerging Europe Awards та Ukrainian Fintech Award відповідно) за свою інноваційність і внесок у побудову світового кіберпростору.

Враховуючи це, цифрова дипломатія набуває великого значення для промоції інтересів України в умовах повномасштабної російської агресії, і у поєднанні з численними заходами дипломатичного, військового, економічного та культурного характеру є дієвим інструментом впливу на світову спільноту.

Цифрова дипломатія є одним із найбільших трендів сучасної міжнародної політики. Вона означає використання соціальних мереж офіційними органами держави для досягнення зовнішньополітичних цілей, покращення іміджу та підтримки репутації на міжнародній арені. До неї також застосовуються синонімічні назви: кібердипломатія, е-дипломатія, мережева дипломатія, нова публічна дипломатія та дипломатія 2.0.

Потужним поштовхом для її розвитку стала необхідність відповідати на інформаційні атаки Російської Федерації, яка розгорнула у кіберпросторі масштабну кампанію з легітимізації або приховування своїх злочинних дій у реальному світі. Фактор зовнішньої воєнної агресії дав імпульс для експансії дипломатії України ще й у цифрову площину. Згодом потенціал цифрової дипломатії став використовуватись і для просування позитивної риторики щодо України як ефективний інструмент розбудови іміджу України на міжнародній арені, посилення інформаційної присутності України в медійному полі закордонних аудиторій.

Війна Росії проти України стала першою повномасштабною кібервійною, однак вона є такою не лише через широке використання гакерства, але й тому, що за конфліктом можна спостерігати онлайн у режимі реального часу. Дослідження компанії *Ipsos* від квітня 2022 року демонструє, що 70 % опитаних людей (із 27 країн в усіх регіонах світу) ретельно стежать за подіями в Україні [6].

Чи не найзручнішим способом слідкувати за новинами війни Росії проти України стали соціальні мережі. На момент повномасштабного вторгнення Росії у світі було зареєстровано приблизно 4,6 млрд користувачів глобальної мережі. За даними опитування Євробарометр від березня 2022 р., понад 75 % респондентів зі Сполучених Штатів, Європейського Союзу та Великої Британії і 72 % опитаних з України слідкують за війною насамперед через соціальні мережі [4].

За нетривалий період свого стрімкого розвитку цифрова дипломатія України пройшла декілька важливих етапів. Поняття цифрової дипломатії України включено в державні документи, наприклад, Доктрину інформаційної безпеки України [1].

У Стратегії публічної дипломатії України 2021 р. цифрова дипломатія стала одним із семи пріоритетних напрямів роботи Міністерства закордонних справ у цій галузі в період із 2021 до 2025 рр. Після 24 лютого 2022 року цей вектор діяльності почав функціонувати ще активніше, спонукаючи світову громадськість співчувати українському горю та надаючи російському вторгненню дедалі ширшого розголосу [3].

Досить ефективними є прояви цифрової дипломатії з боку українських державних діячів. Президент України Володимир Зеленський заявив, що для налагодження швидкої комунікації з лідерами європейських країн та США на початку війни йому дуже допомагала iPhone-дипломатія [5].

У цьому контексті можна відзначити інформаційну роботу Міністра цифрової трансформації Михайла Федорова, який через соціальні мережі встановлює контакти з очільниками численних технологічних компаній.

Попри те, що цифрова дипломатія передбачає широке коло зусиль державних акторів, у контексті російсько-української війни важливо виокремити активістів та волонтерів щодо ефективності українських інформаційних кампаній. Українці об'єдналися як задля проведення DDOS-атак на російські сервіси, так і для розповсюдження реальних подій повномасштабної війни на західну аудиторію, зокрема через використання спеціалізованих гештегів, як-от #StandwithUkraine.

Соціальні мережі оприлюднюють локальні трагедії на загал світової громадськості, що допомагає українському питанню залишатися на порядку денному. «Перша світова кібервійна», як часто називають повномасштабну російсько-українську війну, має свої особливості, що відрізняють її від інших конфліктів XXI ст. та навіть російського вторгнення зразка 2014 р., і широке використання соціальних мереж є однією з них. Однак цифрова дипломатія має як позитивні, так і негативні сторони, що необхідно враховувати, плануючи або долучаючись до тієї чи іншої інформаційної кампанії.

Цифрова дипломатія є новим та неоднозначним явищем на світовій політичній арені. Із одного боку, вона дає державам нові можливості та інструменти для участі у міжнародних відносинах, проте з іншого – висуває низку особливих вимог до своїх користувачів. Завдяки соціальним мережам та інтернет-ресурсам сучасна дипломатія стає глибоко публічною, а також менш стриманою.

Безперечно, цифровізація дипломатії має велику кількість плюсів. По-перше, це значні масштаби охоплення. На відміну від війни в Сирії чи Афганістані, українці мають ширший доступ до соціальних мереж і можуть підкріплювати офіційні меседжі та запити особистими історіями та враженнями.

Широке використання соціальних мереж у військовому контексті має й суттєві недоліки. У постійному потоці інформації, що супроводжує користувачів соціальних мереж, легко піддатися на маніпуляції чи відверті фейки. Однак попри можливий фактор дезінформації, у поєднанні з традиційними методами ведення зовнішньої політики, нова публічна дипломатія, як ще називають цифрову дипломатію, стала дієвим засобом поширення інформації про російське вторгнення й інструментом позитивного моделювання громадської думки.

Цифрова, або електронна, дипломатія є технологічним інструментом держави, за допомогою якого вона може реалізовувати свої цілі та інтереси у зовнішній політиці, поліпшувати та підтримувати свій імідж, формувати своє обличчя для світу. E-diplomacy відкриває нові можливості для України у розвитку та провадженні «м'якої сили», просуванні зовнішньополітичних інтересів на міжнародній арені.

Джерела та література

1. Доктрина інформаційної безпеки України / Затверджено Указом Президента України від 25.02.2017 року № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text> (дата звернення: 27.04.2023).
2. Опанасюк О. І. Особливості сучасної публічної дипломатії. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 117. С. 238–243.
3. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 рр. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегія/public-diplomacy-strategy.pdf>
4. Ковач А. Українська цифрова дипломатія: інформаційний фронт держави в соціальних мережах. *Аналітичний центр ADASTRA*. URL: <https://adastra.org.ua/blog/ukrayinska-cifrova-diplomatiya-informacijnij-front-derzhavi-v-socialnih-merezah>
5. Зеленський розповів, як працювала «iPhone-дипломатія» в перші дні повномасштабної війни. *ACC Media agency*. 15.10.2022. URL: <https://acc.cv.ua/news/ukraine/zelenskiy-rozpozviv-yak-pracuyovala-iphone-diplomatiya-v-pershi-dni-povnomashtabnoyi-viyni-88724>
6. Global public opinion about the war in Ukraine. Ipsos. 19.04.2022. URL: <https://www.ipsos.com/en-us/news-polls/war-in-ukraine-april-2022>

Мартинюк Лілія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ВИКОРИСТАННЯ РОСІЄЮ ГУМОРУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ключові слова: гумор, гумор у політиці, росія, російсько-українська війна, путін.

Keywords: humor, humor in politics, russia, russian-Ukrainian war, putin.

Гумор як явище в політиці має досить довгу історію, як і, зрештою, у сфері пропаганди. Із розвитком соціальних медіа короткі саркастичні повідомлення, жарти, меми стали дієвим методом поширення внутрішньо- та зовнішньополітичних наративів. Гумор краще запам'ятовується аудиторії, тому частіше стає джерелом розповсюдження інформації. Вагомим фактором є те, що точність і правдивість тих чи інших жартів не зазнає ретельної перевірки, оскільки їх важко оскаржити. Незважаючи на те, що гумор не сприймається серйозно в суспільстві, він став важливим інструментом для донесення серйозних повідомлень [13].